

Presidential Communications Office

Presidential News Desk

**SPEECH OF PRESIDENT RODRIGO ROA DUTERTE DURING THE PAMAMAHAGI NG TITULO
HANDOG NG PANGULO**

[Delivered at Liwasang Alfaro G. Aguirre, Mulanay, Quezon | 02 May 2018]

Kindly sit down. Thank you for your courtesy.

Ang gagalang ninyo talaga. Halos sabay kayo tumindig. *[laughter]* Sabay rin umupo. Ipag-ano na ninyo. Ipag --- mawalang galang na.

Talagang mainit paglabas ko sa --- kanina, sa airport. Ang lakas --- pati sa taas mainit. Mas malapit doon sa... sa impiyerno siguro. *[laughter]*

You know I have this medical --- may ano ako. Ang tawag niyan is hyperhidrosis. 'Yung over sweating. Kaya in a matter of --- kaya binuksan ko na lang. Sabi ko, huwag na lang niyo itong pansinin. Tatal may butones man talaga ito lahat. *[laughter]*

Hindi naman ako *[garbled]* but I kind of --- ma-suffocate ko. So basa na talaga ang t-shirt ko.

Anyway, let me acknowledge the Agrarian Reform Secretary who is here with us, si John. The former Secretary sa --- ng Justice, si Vit. Ang mga bene --- mga beneficiaries.

Pareho tayo ma'am. Nahirapan ako. Balik-balik na Bisaya... ah Ingles. Mga kasama ko sa gobyerno, mga kababayan ko.

I have a mixed crowd here. Naka-green pati naka-blue. Ang NPA, anong kulay? *[laughter]* Sinong NPA dito? Magkahiyaan pa tayo. Pareho man tayo noon. Kaya lang ngayong Presidente na ako, eh bayan na ang...

But if we can agree with each other, I would be very happy to resume the talks. There are things which I cannot really concede. One is...

I think it was the Speaker and si ano. Nagmamadali, takot sa dilim. *[laughter]* Ako naman, inaapura kasi daw mag-dilim.

Sabihin ko, lipad ngayon, pagka nawala 'yan lahat kayo magtulong diyan kung saan hanapin, malawak 'yang p***** i***** dagat. *[laughter]* Ang layo ng lugar ninyo.

Well, anyway. I have a prepared speech actually. It consists of three pages. Pero, meron kasi akong mga mensahe na gusto kong ipaabot and my Tagalog is just like the lady. It's not really as good as --- more of Bisaya.

So pila'y Bisaya diri? *[laughter]* Ah mag-binisaya na lang ta. Wa man diay *[laughter]* --- Para magkasinabot ta. Pero kamong mga Bisaya, wa mo muboto sa ako ha. *[laughter]*

Taksil kaayo mong dagko. *[laughter]* Pildi ko ngari. Duha-duha gani ko manaog. Nagsuroy ko sa kalubihan, namano ko sa mga tao. Nag sige'g likay-likay sa t** sa kabaw. *[laughter]* *[inaudible]* pud ana akong libot-libot sa kalubihan. *[laughter]*

(TRANSLATION: So how many among you here are Bisaya? Let's speak in Bisaya instead. There are no --- So we can understand each other. But you, the Bisaya here did not vote for me. You're all traitors. I lost here. I actually hesitated before I stepped down from... I was going around the coconut plantations, greeting people, trying to avoid carabao s***.)

Well, anyway if the issue has always been land. Sabi ko kay Secretary John Castriciones, "bakit hindi mo na lang i-reform lahat pati 'yung bukid?" Totoo. Wala namang silbi 'yang mga gobyerno na lupa. And even if it is really a mountain or a hill, tatanim ninyo coconut at rubber. And that is my experience sa Mindanao.

Alam mo itong mga Ilocano, talagang mahilig sa da --- ano, lupa. And there was one time na na-weather ako. Kaya nga 'yung ayaw maniwala ng piloto, sabi ko, "maya na. [unclear] ang ulan."

Eh 'di nawala, na-weather kami. Hindi namin alam kung saan kami papunta. So I told the guy to land nearest na may space. Sabi ko, "diyan na lang, ipilit mo na lang kaysa mabunggo tayo sa bukid."

Pagbaba ko, hindi ko alam kung nasaan ako. Maya-maya, may mga tao nagtakbuhan na doon. Maliit 'yung chopper ko eh noon. Takbuhan. "Saan kaya tayo?" Lapit ang mga bata. "Chopper, chopper, chopper!" Ah, North Cotabato. [laughter] Puro --- predominantly Ilocano 'yan. 'Yan ang accent.

Ang Bisaya naman, matigas. Ang bisayang-bisaya. Tingnan mo ha. "Ladies and gentlemen," [laughter] "the next song you'll hear is from Doris Day, singing Day by Day." [laughter]

So anyway, pag-landing ko doon, nakita ko 'yung bukid. So I'm proposing about 10 persons here, 'yung magsasaka. Para makita ko, dalhin --- padala ko kayo kay Piñol ng itong sa Department of Agriculture. Ipasyal kayo doon and see how developed the mountains. May rubber, may coconut, and may upland rice sila.

So if the Ilocanos there could hack it, if they can do it, bakit hindi lahat Pilipino? At sabi ko, I do not see any sense in [unclear] to lands na sa gobyerno wala namang silbi. Bakit pa natin... Ibigay na natin lahat ngayon.

[I want?] to resume land reform because it is really needed. The weakest link ng ating ekonomiya ngayon umiikot. Kokonti pero pa-ganun. Sometimes, labor, tapos sometimes 'yung... Well, I'll explain to you later.

Bitawan na natin lahat ngayon. Wala namang silbi 'yan. So it is not productive. It's not being used for anything. Why do we not embark of another second phase land reform? But I would need the cooperation of Congress. [applause] 'Pag wala ang Congress mahirapan talaga tayo. And even...

Tatalas as we go on, kumikita naman tayo. If we just save money, walang corruption. At 'yung pera talaga nagasto mo, ito gastusin mo, aabot talaga doon sa intended beneficiary or objective. I do not see any reason bakit hindi natin magawa.

At no expense, except perhaps the time that you focus on the problem. Wala akong problema. Wala naman akong lupa. Ako, sabi ko, kung meron man dati na. My mother used to own 40 hectares.

'Yung tinatawag na Romualdez --- RTR. Remedios Trinidad Romualdez. 'Yung, 'yung munisipyo ngayon. 'Yun 'yung sa lolo ko na Chinese. Nanay ko kasi Maranao, Mestiza. Kaya amin 'yan.

Binita --- Sabi ko sa nanay ko, sabi ko, "Ma, bitawan mo na 'yan. Sa ibang lugar naman. Sa Agusan." Wala namang anak interesado at we can hardly really... So ibigay na natin 'yan, wala na 'yan.

Ngayon itong mga titled land na medyo hindi productive or 'yung sa gobyerno, I do not see any reason why we should hang to it. Or itong issue ng land reform, hindi mo mapairal.

Nandiyan naman 'yung pera, o 'di sige na. Sabi ko si --- kay Secretary, gusto ko nga, sabi ko, itong mga -- - Buti't nandito 'yung mga network.

You know, 'yung Boracay is forestal agriculture. Do not push me to the wall. Kasi hindi pa commercial 'yan. Hindi pa rin residential. But a lot of people and surprisingly from Davao also nakakuha ng lote diyan.

But having said that, be it as it may. Okay lang akin. But kung may maiwan, sabi ko kay Secretary sa Agricul --- sa Land Reform. Tingnan mo raw. Kasi kung walang --- ang Congress would not act on it. Kasi forestal ang agricultural.

I am not in favor of converting it into a commercial. So we can have a portion there maybe 'yung mga hotels na... If that is really the will of Congress na hindi naman matuluyan mamatay talaga ang Boracy. But I am in favor of, sabi ko nga, earlier pronouncements ko.

Kung hindi tayo magkaintindihan dito, i-land reform ko lahat 'yan. Ibigay ko sa tao 'yan. Tatalaga ang yayaman diyan 'yung may-ari ng mga hotel. *[applause]*

Well, what do you think? It's earning 5.6, billion? Kasi 'yung mga dayo. Eh bakit kung --- how do you think, how much would we earn if we make the land more productive?

Ang weakest link kasi is agriculture. Ang mga ibang negosyo, gumagana. So ang agriculture talaga has been bogging the issue ever since. Panahon ni Marcos, Cory. Talagang, sabi ko...

Medyo naasar na ako diyan sa issue na 'yan. Ituloy na lang. bigay natin sa tao. To make everybody more innovative and to produce more for the country.

Ako pabor ako sa --- kayong nasa Boracay. Do not push it. Kasi 'pag *[unclear]* ako, sabi ko, I would *[unclear]*.

There is no law. There is no proclamation of the president, any president for that matter, segregating it as a commercial area.

So ako, first ano ko, is huwag kayong. Wala akong agenda. Matanda na ako. Hindi na ako maka-takbo. Last term ko na 'to.

So ibigay --- Saan ba 'yung amoy na masarap? Nagluto kayo? *[laughter]* 'Yung hangin papunta dito. Ba't si father nawala?

Eh maya na. Araw-araw naman 'yang nandiyan misa na 'yan. Paminsan lang tayong magkita. Sabihin mo, pag dali mo (hurry up). Pagkatapos balik siya dito kay sturya kami (we'll talk).

May nagluto dito. *[laughter]* 'Yung hangin... Sino?

Well, anyway. 'Yan ang ano ko. Kung --- if the decision of the Cabinet and Congress na we would segregate only a small area for tourism and the rest of Boracay, it's an island, proclaim it as a land reform area. Magkakaroon pa ng activity.

Do not give it to everybody's wishes na --- tatalaga ang hinahabol nila ang beach lang man. 'Yan lang man ang ano doon. Ano ba atraskyon niyan? White?

Ako --- alam mo, gusto ninyong white sand? Padalhan ko kayo isang barkong jobus. Jobusin ninyo 'yang inyong dagat. 'Di ba puti lahat 'yan.

'Yan naman ang gusto ng mga buang. *[laughter]* Wala namang... Small area taking advantage of the commer --- the commercial work of the area.

Sa ngayon, I don't know what will Congress --- Basta ako, wala pa 'yan, it's agricultural. I do not...

Ako, mas gusto ko ibigay ko sa tao. Tatalahat ngayon lumalakas na. Palawan is sparkling. Cebu is refurbishing everybody's resort. Gumagana na sila. So kasi sarado ang Boracay.

Ang ano lang sa Boracay is 'yung mga turista. May inutusan ako na Cabinet member, si General Cima. DENR 'yan. Sabi ko, "puntahan mo nga doon, Roy. Linisin mo."

So after two days, tiningnan ko 'yung newspaper kung marami nang nasira. Doon sa newspaper nakita ko si General Cima, naglalakad. Pero 'yung mata nandoon sa dalawang puti na naka-bikini. *[laughter]*

Sabi ko --- tinawagan ko, sabi ko, "Roy, akala ko ba inutusan kita na --- kaya kita inutusan diyan eh." "O?" "O bakit ka sige pasyal-pasyal diyan sa beach. Naghahanap ng... Magkasakit ka pa diyan, hindi mo kilala 'yang mga 'yan. Umpisahan mo na 'yung pag-sira." Kaya, I...

Ganito 'yan eh. To the people from Boracay. I sent Año, Secretary Teo, and si Cima to clean up the place. Hindi kami makialam. I'll leave it to Congress maybe. Hindi ako makialam. Linisin ko lang. Umalis kayo diyan. Huwag mo kaming istorbohin. Do not mess up with anything, mga protesta-protesta.

Because pagka-ganun, sabi ko, mag sapot ko na. (I might get angry) Ganito lang. Linisin ko 'yan, pagkatapos ibalik ko. Ibalik ko sa gobyerno, hindi sa amin. Then I'll let Congress decide kung anong gusto ninyo.

It would be a presidential proclamation segregating lands. But I would like it --- Congress to do it, to be... 'Yun nga ang representante ng tao. So I'll give it back to them. 'Yan ang isa.

Pangalawa, itong 'yung sa Labor. 'Adre, ito 'yan. Hanggang kaya ko, talagang sinasagad ko na doon. But if there is one thing that I am prohibited is I cannot make it like the force of law because I am not Congress.

I only implement what the law or what Congress passes to be the law. Ngayon, maglagay ako diyan nang maglagay at wala namang ngipin at walang --- wala namang maniwala. "Ay presidential executive lang man."

I cannot say that "if you do not do this, if you do this then you will be liable and sentenced to ganun." Wala 'yan because I cannot have that power.

It is only Congress who can make whatever the situation is. If there is a wrong done, Congress lang po 'yan.

Ang implementation, akin po. So 'yung aking Executive Order was just veering towards, halos nandoon na. Pinababawal ko na pero wala akong nailagay na penal sanctions. It's a penalty, it's very important para sundin mo.

But if I do not have the penal sanctions, I cannot --- I cannot. You know, you're asking me to violate the law. Eh kung ma-impeach ako, sinong magbigay ng trabaho sa akin?

Meron pa akong lupa dito. Hindi man ako marunong mag-daro. Daro sa kama. Dili sa... *[laughter]*

(TRANSLATION: I own lands here but I don't know how to plow it. I know how in bed, but not in...) *[laughter]*

Itong iba totoo, you know if you push yourself beyond mahuhulog ka talaga. And do not ask... Do not ask me to go to prison.

Mawalaan ako ng trabaho. Dalawa pa ang pamilya ko. May dalawa pa akong girlfriend. *[laughter]* Boarding house, boarding house lang man 'yan sila pero magastos man 'yun.

Saan ako pupunta kung ipitin ninyo ako diyan? I could, I could only do so much. Beyond that, I am inutile. Inutile is an English word. You'll be of no value. 'Yan ang --- kung maari lang.

Kagaya ng NPA, magkaibigan man tayo noon. Ako 'yung magbaba kayo, namatay si Parago 'yung hero ninyo. Lahat ng NPA pinasali ko kasi gusto nila makisama pag-libing.

Alam ng military, ako ang nagbayad sa punerarya. Ako ang nagbayad cemetery. Ako ang nag-suporta sa pamilya. Kasi hindi naman siya kasali sa ano...

And I used to go to the mountains. Itong mga sundalo, pati pulis na --- alam man nila. Pupunta ako ng bukid, kukunin ko 'yung bihag na pulis o sundalo.

Done that mga almost 54 times. Spanning my years of mayor for 23 years and four years as a cong --- three years as a congressman. Magkasama kami ni Congressman Suarez noon.

Magkaibigan tayo. Gusto ninyo ilibing si, 'yung hero ninyo. Ayan ako. Sabi nila, gusto nila lahat ng mga NPA. 10,000 nagbaba.

Sabi ko sa military pati pulis, pagbigyan niyo ako dito. Ibalato ninyo sa akin. Baba sila lahat. Magkaibigan tayo.

But now there are certain demands which I cannot give because it is not mine. For example a coalition government, how can I do that?

'Pag mag-give in ako niyan yayariin ako ng military pati pulis, baka mag-coup d'état. Because you know the Constitution says the sovereign power is in the hands of the people. At lahat man tayo may power pero you cannot exercise it by yourself because million tayo eh.

Then that's why we have elections for president, senators, congressmen and the --- mga functionaries appointed gaya nila Secretary Aguirre, ni Castriciones.

So the power is given by the people through an election. O how can I agree na 'yung hindi elected isali ko sa gobyerno?

I will be impeached or I will be ousted by a military and police coup d'état. Maghanap lang man ito rin sila nang mali na...

Pero magkaibigan tayo. Sabi ko kanina lumapit ako doon sa mga tao sabi ko, sige lang. Gusto niyo akong patayin, ano mang makuha ninyo?

Kayong mga komunista, you think you want to fight with me? Or better still you kill me? And so? One life less. Libing lang naman 'yan.

How about the problems of the country? Sino ang kausap ninyo? Who do you think you will talk to if I am out, if I'm not there?

Sino ang nakakaintindi sa inyo? Bakit? Kasi sabi nga nila left ako. Baka nga. But you know this time I... That's a sacred obligation reposed in me by the Filipino people.

I have to act in accordance with the Constitution and the laws of the land. I cannot be a President and a violator. President implements the law.

Ayaw kong makipag-away sa inyo. Kaya kung mag-usap kami ulit, palagay ko mag-usap kami ulit, eh 'di magkalma na lang kayo. Just wait for about... Ako basta I gave a small window of 60 days.

I'm willing to fund the return of Sison, pay for his board and lodging, sa mga hotel. Silang lahat ng mga leader ng NDF, ako ang magpakain, ako... Tapos 'yung doon rebelde, magkampo lang kayo then do not go out of that camp with arms.

But you can... During maybe the 60 days pwede kayong mamasyal kung saan. There will be a ceasefire and we will honor it.

But after 60 days kung walang mangyari, I will also honor my commitment. Dalhin ko si Sison sa airport para bumalik. Hindi ko arestuhin. Pero pagsabi bulungan ko siya, "Huwag ka nang bumalik dito. *[laughter and applause]* Kasi mag-aaway tayo." *[applause]*

'Yan ang deal ko. Kuha kayo ng mga kampo ako ang magpakain. Lechon araw-araw sige. *[laughter]* Para 'pag 'yung... Sabi ko diyan mga pi --- 'yung mga matataba na 'yon, ibigay natin. Suyupin mo 'yan para magkaroon ng heart attack lahat. *[laughter]*

'Yang mga NPA mahilig 'yan --- anong hilig ninyo? Sigarilyo. Kuha kayo kay Bong, ang aide ko. Sabi ko, "sige padalan mo." Nandito pala si Secretary Mamondiong. He's a Maranao, TESDA. *[applause]*

'Yan importante --- isa pa importante. 'Pag mag-surrender kayo --- come, you learn how to... Magbigay rin ako ng pera. 'Pag surrender mo may bahay na, may pera ka. Bayaran kita. Anong bayaran ko? Para pamasahé mag-aral ka kung ano ang mabuti.

Kaya, tingnan mo, hindi na ako makasalita ngayon. Pero sabi ko ang first concern ko mag-veer ako sandali ha, is to... Hintayin ko lang makauwi 'yung may mga kaso. 'Yun lang hingiin ko. Tapos baka magsalita na ako.

In the meantime, I am not in a position to be a son of a b**** na mag-sige mag-yawyaw diyan... Now is not the time. There is much at stake, buhay ng mga kababayan ko. So ano naman, relax lang kayo diyan.

Eh itong mga NPA, gusto sigarilyo. Sabi ko, "sige." Na 'yung carton talaga ng Champion, sige. Champion man sila sa sigarilyo. Eh hindi man sa away. Champion, sige. Kulang pa? Sige.

Tapos padala ako ng... Sabi ni Parago gusto niyang magpa-ano 'yung may ubo siya. Sabi ko, "o sige huwag kang bumaba." Ito, totooan 'to. Kayong --- pwede mag... Tawagan ninyo ngayon 'yung mga kasama ninyo sa cellphone ninyo, sige.

Sabi ni Parago na may problema siya gusto niyang bumaba, sabi ko, "Huwag. Kasi marami ka nang namat --- pinatay na sundalo. Baka yayariin ka talaga. Maski na sa harap ko baka i-sniper ka."

So nagpadala ako ng X-ray, 'yung sa gobyerno. Doon ko nalaman ang sakit niya. May diabetes siya, then may butas siya. Kaya siguro palaging...

Pero mag-hingi ka ng sigarilyo, magpapadala ko. Sabihin ko, "Bong, dalian mo para..." Ayaw ko siyang mamatay na, ako ang gusto. Pero kung gusto ninyong mamatay kaagad, magpadala ako nang maraming sigarilyo diha. *[laughter]* Bente kwatro oras ka, sige. T**** i**.

'Pag butas na 'yung бага ninyo, paano pa kayo makatakbo-takbo diyan? Eh 'di patayin ko na lang kayo sigarilyo.

O mag-kampo kayo for 60 days, then we will talk. I will talk with Sison. Eh professor ko 'yan eh. Nakikinig ako sa kanya kasi bata pa ako. Pero nung matanda ka na...

Paano ako mag-rebelde, *[garbled]* namang mag-rebelde ako? Ang tatay ko governor ng Davao noon. At that time si Enverga was your governor dito. There was only one Davao. Wala pa 'yung Davao del Norte, del Sur, Oriental, Occidental, Davao City. 'Yan na 'yung Davao ngayon. Marami na. Pero at that time, sa panahon ni Enverga dito, my father was a governor of...

Oh how can I be a rebel with a cause? Wala man akong cause. Eh pina-aral man ako, pinakain ako. We did not suffer any injustice diyan sa lupa.

So it's just a matter of just listening to him, titillated ka but it does not rea --- it's not enough to... Magkaibigan tayo...

Kaya makinig kayong mga NPA, sige kayo pabungol-bungol diyan. *[laughter]* Makinig kayo. 'Yan 'yan eh. Sige kayo away, mapatay mo sundalo ko? Eh 'yung mga kapwa sundalo maghinakit. Eh pati ako kasi sundalo ko na eh. Pulis ko na 'yan sila, sundalo ko kasi ako ang Commander-in-Chief.

That is why I address them, "my soldiers." Ako 'yung pinakamataas ngayon kasi ako 'yung Presidente na hinalal. Tama hinalal?

Puro kayo assault... I carry the burden of... Hindi man tayo pwedeng mag... Istorya na lang. Dito karaming NPA dito. Ngayon itong grupo na ito medyo mixed pero alam ko...

Makinig lang kayo kasi wala man... Land reform? Sino bang ayaw? Kung may pera bakit ko...? Ano sunugin ko 'yan? Eh 'di gamitin ko na lang.

Now if the... Really itong --- itong land reform, if the money can be used properly, I think we --- by the time I will be --- get out, a sizable hectarage will be --- will address somehow. It might not be perfect but then I would have a little part of solving the problems of the country.

Eh ang labor must understand na hindi ako pwedeng gumawa ng batas. And an executive order does not have the force and effect of a law simply because kung ayaw maniwala 'yung tao to whom or a group of persons, it is directed --- if they choose to obey it, bale tabla, mapahiya ka. Because I cannot impose penalties, it is only Congress. Maski sinong tanungin mong abugado.

Kaya talaga ko nagpunta dito kasi maraming NPA. Magsama na lang kayo sa Davao. O NPA contingent. Sikreto lang. Huwag ninyong sabihin na NPA kayo. O tingnan ninyo ang Mindanao. Paakyat kayo sa bukid. Pero mag-abot kayo ng sundalo doon...

But I'll give you a chance to talk to your compatriots there. We are trying our best to do what is really our job. Kaya 'yung magpapasalamat kayo, it is not --- it is appreciated but we do not need it kasi trabaho ko 'yan.

Huwag kang magpasalamat sa mga bagay-bagay na gawin ko as a matter of duty. Ngayon, kung sabihin mo isang tenant dito, isang NPA o isang sundalo, pari, murahin ako, 'yang tintera diyan, okay lang. Because kayong Pilipino ang nag-sweldo sa akin. You pay me. You are the employer, I am the employee.

I seldom address them as "officials." Hindi ko 'yan ginagamit na word na 'yan. I only address, sabihin ko sila, "we are workers of government." That... Iyan talaga ang every... Every Cabinet meeting remember... Kaya 'yung number 6 na plate number, ipinagbawal ko 'yan.

My father was also a Cabinet member during the Marcos. He was the secretary of General Services noon. 'Yung may hawak nung lahat ng propiedad ng gobyerno --- Bureau of Printing, lahat 'yan, Bureau of Supply.

My father never used that number. Sabi niya hindi maganda... So when I became a congressman, I never used the "8".

But ngayon sabi nila na ano bumabalik na daw 'yung siren, there is an order of kay Aquino pa 'yan, and I'd like to maintain that policy of... Lalo na taga-gobyerno kayo.

Alam mo ang taga-gobyerno mahiyain. 'Yang mga sundalo, hindi 'yan. Medyo ang mga pulis Maynila, 'yung mga gangster lang. Karaming pulis na gangster. 'Yang ang dapat talagang i-kkkk. L**** ang mga 'yan.

Basta ikaw nasa gobyerno lalo na nasa droga ka, you will be the first. 'Yang human rights? T**** i** yayariin talaga kita. T**** i**** 'yan.

Do not destroy my country or I will kill you. Do not destroy the young of this country because I will kill you. 'Yan lang.

Ayaw mo marinig, okay lang. It's not pleasing to your ears, fine. Human rights ka, go ahead, do your [work?]. Basta itong panahon ko ganun.

So 'yung ano ko... Sige na'g pangalot o si... Kani si Asuncion, Waray ni --- waray kalipay. [laughter] Kay sige la'g duty. She is a --- PMA graduate 'to. 'Yang... Si Mark nakita na ninyo 'yan sa TV 'yung series na "Commandos" 'yung ini-interview doon. Siya 'yon.

Sabi ko, "Mark, halika magsama tayo punta tayo ng... Ilan kaya mong patayin?" Sabi, "mga isang-daan, sir." "Patayan talaga?" "Hindi, sir, 'yung mga Amazona lang." Halik siguro. Eh huwag tayong masyadong magpatayan. Wala rin eh.

Well ako after this, kung mag-sige tayo, we hate each other, alam mo ang sunod na biyahe mo? Diyan o. [laughter] Galing diyan. [applause]

Problema pa 'yung mga NPA kasi takot. Maghuhukay lang kayo diyan sa bukid. Tanim lang ninyo 'yan parang --- tapos tabunan.

Kaya ako galit. Itong --- itong media lang malisyoso. Kasi noon 'yung nag-surrender, pinapunta ko sa Malacañan. Sabi ko, "tingnan ninyo ang Maynila. Tingnan ninyo ang lugar na gusto ninyong sirain. Kasi baka --- baka talaga tatagumpay kayo. Paputukin mo lahat, sige bombahin mo. Is that what you want?"

Tapos sige ako, "ikaw? Ilan taon ka?" "Six years." "Nakauwi ka na sa inyo?" "Hindi na, sir. Kasi taga-Surigao ako." "Ikaw?" "Sir, taga-Leyte ako. Dito ako napunta sa ano Ozamiz, hindi na nakauwi."

Ngayon pagsabi kong itong isa may dala silang matangkad na bata. Sabi ko, "ikaw?" Sabi niya, "Sir, 17 years ako kaming mag-asawa.." Totoo 'yan ha sa Malacañan, may footage niyan. Kasi sabi niya bas --- sasabihin ng mga babae binabastos ko. Ganun lang talaga bunganga ko. 'Di mo...

I cannot change. Sa edad ko hindi na ako pwede magbago. Sabi ko, "ikaw, ano? Ano?" sabi ko. Seventeen years siya. "Ito nga 'yung anak namin, sir, iniwan namin bata pa." Sabi ko, "Susmaryosep." Maawa ako sa tao. Maawa ako sa... Hindi 'yung maski kanino. Anak ng sundalo, anak ng pulis. Maawa ako kung...

But 17 years nakita --- "mabuti hindi ka namatay?" sabi ko. Eh di medyo nag-init na ako. Sabi ko, "Hoy, sino ang hindi nakauwi? Kayong mga Amazona?" Separate man ang mga babae.

Sabi ko, "sino? [garbled] sino?" "Ilan taon ka nang hindi nakauwi?" "Ten years." T**** i**. Sabi ko, "kayong mga Amazona..." Nagalit na ako. Hindi 'yung galit na ano personal. 'Yung na-pesto sa buhay.

Sabi ko, "kayong mga Amazona, t***, umuwi na kayo sa inyo. Kayong may mga anak umuwi na kayo." Sabi ko, "kung hindi ipabaril ko 'yung p***** ninyo." [laughter] Ganun pagkasabi ko.

Hindi 'yung sabi na nagbinastos ako na... Sa galit ko, ang sabi ko, "kung hindi ipabaril ko 'yang nasa p***** ninyo. Umuwi na kayo." 'Yon.

Kasi emosyonal 'yan. Maawa ako sa kababayan ko, eh Pilipino eh. Sabi ko, anybody can criticize me. Huwag lang foreigner.

Wala kang karapat-dapat buhayin mo ako, hindi ka nagbayad ng sweldo ko. Magkalat ka diyan sa plaza, ganun-ganun ka sa gobyerno pati murahin mo kami, ah... Ayan si...

Sabi nila 'yung mga taga-San Beda na aregluhin 'yung madre. Ah... Karaming madre diyan. May mga madre pa sa bukid.

Nandun sa NPA. Pababain mo 'yon. Sobra-sobra tayo ng madre. Ang mga pari kay nakikinig baka magalit sa atin. So 'yan ang...

Murahin ako maski sino, you are free to say anything against me kasi public property kami. But I will never --- at kaninong order 'yan? Maniwala ka o hindi. In defense of --- may dala ba kayo? Bong, may dala kang --- 'yung order?

Kay ano 'yan, kay De Lima. That tourists should not... should not join rallies for or against the government blah-blah-blah, you'll be deported. Tinignan ko, 'yun ang ginamit ko kay --- sa madre o.

Galing ito sa isang babaeng nasa oblo. Ano 'yung oblo? 'Yun ang mga taga-Muntinlupa ka, "Saan galing?" "Oblo." Loob. *[laughter]*

Oo 'yan ang talkaties ng mga gangster eh. Madre nasa oblo na. Meron copy? May copy ka noong kay De Lima? Hindi 'yung kop --- basahin ko lang.

Ito tapos ako --- ang hindi nila alam ang ginawa ko... Ito o, hindi ako nangangampanya ha. Dinedepensahan ko lang ang sarili ko.

Operations Order Bureau of Immigration No. SBM 2015 --- panahon nila --- 025. Title is, Prohibiting of --- "Prohibition of Foreign Tourists in Engaging in Political Activities in the Philippines."

"Whereas, the Bureau of Immigration receives reports of foreigners joining – maliit eh - interfering and undermining political activities in the Philippines."

"Whereas, foreign tourists in the Philippines are not entitled to all the rights and privileges granted to the citizens of the Philippines, specifically the exercise of political rights which are inherently exclusive for --- to Filipino citizens."

"Therefore, pursuant to the commissioner's rule-making authority under the Commonwealth Act No. 612, Section 3, the following shall

be observed: Foreign tourists in the Philippines are enjoined to observe the limitation of the exercise of their political rights during their stay in the Philippines as defined by law and jurisprudence, such as but not limited to --- unsa man ning y*** ni, nawala na man? (What is this? Why did it disappear?) *[laughter]*

Hindi man ako marunong nito. Hindi ko nalang --- usa ka tulbok nimo, duha, tulo mugawas. (I don't know how to use this. You press it once and two, three options appear.) *[laughter]* Ako, ana lang. Hindi ako marunong niyang...

Mag-sige ta'g ingon ana? Ayaw na. Lain may trabaho ani. *[laughter]* Kalot, ug uban pa. *[laughter]* (If it's always going to be like that, I'd rather not do it. This is meant to do other things, to scratch and other things as well.)

(TRANSLATION: We should not keep on doing that. Another person did this work).

"Supporting --- foreign involving --- such as but not limited to joining, supporting, contributing or involving themselves in whatever manner in any rally, assembly or gathering, whether for or against government."

"Foreign tourists who violate the provision of this Order, Circular

shall be subject to deportation proceedings under Section 17(a) Commonwealth Act No. 613. Approved: De Lima.” *[applause]*

Basta gani sila minsan you run into a *[unclear]* with incongruities, hindi mo na malaman kung... Para sa kanila noon, sila ‘yung naatake, okay ‘yung order. Ngayon ‘yung akin hindi.

Itong foreigner sa human rights, sabi ni Bato, “tokhang.” *[makes a knocking sound]* Tokhang is tok. *[makes another knocking sound]* Tok-tok ‘yan sa Bisaya eh. Toktokin mo. Hang is hangyu. Hangyu is plea, ‘yung --- Ano bang hangyu sa Tagalog y***? Magmakaawa, makiusap.

Kayo, hindi kasi kayo marunong mag-Taga --- mag-Bisaya. Mag-aral kayo. *[laughter]*

Sabi kay violation daw sa human rights.

In America, there was a dark website sa transaction ng shabu – lahat, mga drugs. Nahuli ng NBI, sinakyan. Sila nag-operate ngayon.

So pagkatapos nang makuha nila lahat, nakuha na nila, na-cover na kung sino ‘yung mga tao, saang transaction, sinong supplier, sino ‘yung runner. Kinabukasan pulis *[makes a knocking sound]* tokhang rin sila.

Good sa kanila, bad kay Bato. See that? ‘Yung... Pero totoo ‘yan. Sabi ‘yung pumapatay ako ng --- oo. Nag-warning ako kasi bayan ko ‘to eh.

‘Pagka nagkamali ka basta bayan na, I may not be a... from taga-Quezon but nobody but nobody can question my love of country. Wala talaga ako. Basta ako, bayan, talagang hiritan kita. ‘Yan ang maasahan ninyo.

So usa ra man na ka-bukid kung mabangga, ‘di mabangga. Kung mahulog dagat, unsaon man tanan ha? Mahirap hanapin ‘yan.

(TRANSLATION: So... it's like a mountainous place, and if the driver would collide to the other driver? And if their call falls on the cliff? What will we do? It is difficult to search it.)

Kay gusto pa kong..Walay kaon? Walang kain, ‘tol?

Brod ko man ning. Daghang [pa-Lunes?] ngari o. Ayan, puro brod ko man na sila sa law school, sa San Beda.

Nandito sila lahat, pagbigyan ko na lang rin. Unsa man pwede kang --- ha? Ulagi. Sukdal nang pinakataas sa bukid *[applause]* para makalamano man lang ko sa mga... ha? Take the risk, take the risk, siges man kitang risk. Take the risk na su sundalo, kita pa. *[laughter]* Sinabi ng CAAP mag-take ako ng risk.

Si Robredo, okay man siya. Ang problema, kisay inyong kaatbang?

Well anyway, I do not intend to leave I’ll... tatal ang buhay swerte-swerte lang. Hindi ako naniniwala ‘yung ano, it’s always --- And alam mo, most profoundly, the time or the event that I really believed in destiny, ‘yung naka... ‘yung naging Presidente ako.

Ni wala akong... ni wala dito sa --- meron ako sila Billy Andal but ni wala akong isang congressman o isang gobernador. Maynila, nag-landslide ako, ni isang barangay captain wala ako.

Ewan ko kung bakit nila... tumakbo ako. But [dineprive?] ‘yun eh. You know why? Pwede pa, pwede pang mag-crash nang maaga. Kesa gabi na, mahirap na hanapin.

Nag-party. Birthday niya, Fred Lim. Pumunta ako, lumipad ako galing Davao, eh brod eh.

'Yung araw na 'yun ang sabi ng Supreme Court without meaning to be disrespectful. Although I do not agree with it but I will obey it. Handed down a decision at sinabi --- umalis ka nga diyan. Ipapupil ta karon sa Army. NPA siguro ni. *[laughter]*

Handed down the decision that si Grace Poe is a natural, considered natural-born citizen and can run for the presidency.

Look, I do not have anything against Grace, political or otherwise. She's a fine lady. She's very courteous at tinulungan ko pa 'yan noon, 'yung tumakbo siya.

But I --- kami kasing mga abogado, four years kami naghirap. Minumura, lahat na lang ng... lahat na lang ng ano mga professor namin mga --- sus kung mag-insulto sa amin.

Lalo na 'yan si Justice Soli --- umabot ba kayo kay Justice Solidum? Ay kwentuhan ko kayo ngayon...

So pagbasa ko, alam mo kasi ang interpretation, for one semester 'yan dinidikdik talaga sa ulo namin that the only way you can be a natural --- remember the word: natural born citizen --- is paglabas mo sa womb ng nanay mo 'yung pinanganak ka, you are already a citizen of either tatay mo or nanay mo.

Ito si Grace was a foundling. Parang iniwan sa simbahan, hindi natin alam kung tatay niya Taiwanese or nanay niya Tai --- no, pwera insulto ha. Just a fiction of --- i-characterize ko lang. Grace, huwag kang magalit ha.

Inexplain ko lang the reason why. Doon 'yan nangyari then I'm with them, I'm telling you the truth kasi doon sa bahay 'yan eh.

Sabi ko sa Supreme Court na, sabi ko, syempre Mayor ako, I do not agree with you kasi talagang isang semester pabalik.

Now she was a foundling. She was adopted so you cannot be a natural-born kung adopted ka lang kasi paglabas mo, hindi mo alam ang nanay mo, hindi mo alam ang tatay mo.

But meron tayong treaty that foundlings shall be considered citizens of the country where they are found so she became a natural-born by the treaty and not --- hindi 'yung lumabas sa pagkatawan.

So I disagreed, nag-iinuman kami doon, tumindig ako bigla sabi ko, "Tol, tatakbo ako ng Presidente." Hindi nila alam kung ano. Sabi nila, "Oh?" Sabi ko, "oo." 'Di nagpalakpakan na sila.

Palibhasa [italones?], sige, tapos ilang araw na, isang linggo na, kami pa rin ang grupo, wala pang nagtulong sa amin kung paano.

But you know, I won by six million. I really do not know how it came about. So tinanong ko 'yung asawa ko. You know, destiny is God and God is destiny. Destiny.

Pati ako, I was surprised. Ang number ko three, four, three, four sa rating and suddenly, you know why? Hindi ko talaga --- you know why? I think the messages that I --- even the pres... during the presidential campaign, you must have been listening or heard of it, ano lang ako kasi walang oras, alam ko walang oras eh so bullet-bullet lang ako. Sanay ako ng ganun kasi prosecutor ako. I was a trial prosecutor noong before I became mayor.

So 'yun ang message ko. No corruption, droga, nakiusap ako sa mga kalaban - NPA, the Muslim insurgency, 'yun si MI, MN - which I am doing now, lahat 'yan.

Corruption, marami ako... droga, sabi ko hindi ako makialam. Ito nandito man sila lahat Cabinet member, sila Vit and --- walang transaction ng gobyerno na dumadaan sa akin.

Walang kontrata --- MRT, LRT, ke bridge o ano, wala 'yan. Sa kanya, 'pag agriculture, 'yan kay Piñol. Pagka sa land reform, hindi ako nakikialam.

Pagka si Roy Cimat sinabi ko, "linisin mo," I never lifted a finger. Sabi niya, si Año, si Teo, "we need six months." "Okay six months." Mga tao sige sigaw. Sabi ko, "I listen to my subordinates. They said six months, it's gonna be six months."

Tapos sabi ko, "I will not interfere in the economic affairs because I really..." kaya ang inaasahan ko 'yan si Dominguez, 'yan 'yung kababata ko na valedictorian since kindergarten kami hanggang... 'yan ang... sila 'yung mga Pernia, sila 'yung, inyo 'yan. Kayo ang magsabi.

Kaya ako malakas loob magmura. Maski ABS-CBN, hini --- pinup***** i** ko pati lahat. Wala naman sila... wala man kayong masilip sa akin.

Babae... babae. *[laughter]* Lahat naman ito. Maniwala ka nito. *[laughter]* Sus. Wala pero ewan ko. Ikaw huwag kang mag-ngiti-ngiti sa akin diyan, mahalata tayo. *[laughter]*

Ako may --- 'yung nanay ni Inday, 'yun ang medyo foreigner-looking. Zimmerman 'yun. German 'yun. Hindi kaya. T*** i**. Hindi kaya. Naghahanap ako ng taga-Bulacan. O dito na lang ako. Pero nananaksak. Maniwala ka na --- 'yung second wife ko? Nananaksak 'yan.

'Yung isa kong girlfriend, sinaksak niya. Agawan sila sa pulis na, 'yung pulis na ano. Talagang... Pag sabi niya, "Ito? Ito ang girlfriend mo? Patayin ko ito."

Sabi ko, "Hindi ko...Hindi ko kilala 'yan. Sino 'yan?" *[laughter]*

Well anyway, I think it's getting late. Ang kalaban ko lang dito is kung magkaroon ng thunderstorm kasi mahirapan. But ako kung bukid lang, doon tayo sa itaas. 'Pag hindi na makita, doon lang sa itaas. 'Pag hindi, magbalik ako ng landing dito.

Pero maligaya ako to learn that there's a mixed crowd dito na may mga Bisaya. Kamong mga Bisaya... I appreciate it. Kamo pa mong Tinagalog? Pero hirap 'yung kanina, so Bisaya talaga.

'Yan nga ang ano eh. That's the ano... But that's the beauty sa... You have two --- two dialects here to play with.

So I'd like to thank my fraternity brothers, the military for providing the support, people. *[applause]* And I reiterate to you my ano. Wala akong agenda kasi matanda na ako.

Now, wala akong corruption-corruption. Ayaw... Huwag kayong maniwala diyan. Hindi ko na 'yan kailangan, hindi man rin ako makalabas. Totoo 'yan. I am --- I --- 'yan ang problema.

Whoever wants to be one, someday, mga --- 'yung mga brod ko na bata pa. Ako, pagbalikin mo ako, ayaw ko na.

Hindi ako nagsisi kasi deliberately but kung pabalikin ako, a point in time, ayaw ko na. Kaya sunod birthday mo p***, hindi na ako --- baka ano pang maisipan ko. *[laughter]*

Totoo 'yan. Ayaw ko na kasi --- well, you get all the... Ganito 'yan eh. Lahat ng mali ng Pilipinas. Lahat ng mali ng empleyado, secretary, pulis, military. Iyo 'yan.

Pero one thing --- ang ano... I'd just like to tell everybody na 'yung mga military pati pulis, if they are doing their duty, in the performance of their duty, akin 'yan.

But if they commit a crime o mali --- ano --- hindi... I will send you to hell. Pero kung sabihin mong magkakaso 'yung mga pulis in the performance of duty, akin 'yan.

Kung makapatay 'yan in the performance of duty, whether intended tapos 'yung bala lumusot doon sa likod, killing another five persons in the performance of duty, akin 'yan. Hindi 'yan kanila.

Kaya i-establish ko lang ang rules natin para magkaintindihan tayo. Kaya nga sabi nila na ano ako, hardliner.

Sige tingin sa relo. Estimated time of departure for heaven. *[laughter]* Mag-uwi na ako kasi sige na balik-balik dito si... sige day nabulong.

So I'm happy that I was able to visit you and distribute the land. And kayo taga-rito try to sort it out.

'Pag may nakita pa kayo na reformable, if there is such a word, you tell the Secretary or the regional director and I'd be happy to oblige you.

Maraming salamat po. *[applause]*

--- END ---